

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Lehtola Veikko
Takala Markku

Kehittämishanke

Rakennusalan työturvallisuuden koulutuspaketti

Työn ohjaaja Annukka Tapani
Tampere 10/2011

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Lehtola Veikko ja Takala Markku
Rakennusalan työturvallisuuden koulutuspaketti
12 sivua + 6 liitesivua
Lokakuu 2011
Työn ohjaaja Annukka Tapani

TIIVISTELMÄ

Tavoitteenamme oli luoda yhtenäinen koulutuspaketti, jonka avulla opiskelijoille saataisiin riittävä tieto työturvallisuudesta heti koulutuksen alkuvaiheessa. Koulutuksen jälkeen opiskelijat olisivat valmiimpia siirtymään työturvallisuuden kannalta haastaviin työmaaolosuhteisiin.

Tavoitteena oli myös yhtenäistää oppilaitoksemme eri ryhmien välistä työturvallisuuden kouluttamista.

Koulutuspaketilla pyrimme saamaan mahdollisimman selkeän ja kattavan rungon, niin että sen sisältöihin on helppoa palata koulutuksen eri vaiheissa.

Koulutuspaketti on samalla perehdytys rakennusalan ja ennen kaikkea rakennustyömaan työturvallisuusnäkökohtiin.

Asiasanat: työturvallisuus, perehdyttäminen

Sisällysluettelo

1 Koulutuspaketin sisältö	4
2 Henkilökohtaiset suojaimet ja työskentely.....	5
2.1 Henkilökohtaiset suojaimet.....	5
2.2 Telineet.....	5
2.3 Kulkusillat	6
2.4 Tikkaat.....	6
2.5 Putoamissuojaus.....	6
3 Sähköturvallisuus ja valaistus	7
3.1 Sähköturvallisuus	7
3.2 Työmaavalistus.....	7
4 Koneet, laitteet ja nostoapuvälineet	8
4.1 Koneet ja laitteet	8
4.2 Nostoapuvälineet.....	8
5 Työmaajärjestys ja tarkastukset	9
5.1 Työmaajärjestys	9
5.2 Työmaatarkastukset.....	9
6 Yhteenveto	10
Lähteet.....	11
Liitteet	12
Liite 1: Koulutuspaketin sisällön kuittauskaavake.....	13
Liite 2: Koneiden ja laitteiden perehdytys kaavake	14
Liite 3: Toiminta tulipalon sattuessa	15
Liite 4: Toiminta onnettomuuden sattuessa.....	16
Liite 5: Työmaan viikkotarkastuskortti	17
Liite 6: Telinekortit	18

1 Koulutuspaketin sisältö

Olemme pyrkineet laatimaan koulutusmateriaalin, joka soveltuu sekä nuorisosteenettä aikuisopiskelijoille, työturvallisuuden aloituspaketiksi. Tavoitteenamme on ollut, että koulutuksen sisältö vastaisi johdonmukaisesti käytännön tarvetta ja soveltuisi sellaisenaan työnantajalle työturvallisuuden osalta, työhön perehdytyksessä.

Oppilaitoksessamme on viime vuosina korostunut tarve sisällöltään yhtenäisen ja mahdollisimman selkeän työturvallisuuden koulutusmateriaalin luomiseen, koska ryhmien ja oppilaiden lukumäärä on kasvanut, alan vetovoimaisuuden johdosta.

Sisältöä muodostettaessa on vanhasta opetusmateriaalista kerätty keskeisimmät ja tärkeimmät asiat yhteen selkeään kokonaisuuteen ja laadittu sisältö siten, että opetus voitaisiin toteuttaa yhteistoiminnallisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi siirrettävän alumiinitelineen opettamista siten että ensin käydään läpi telinevalmistajan PowerPoint-esitys luokkatilassa. Tämän jälkeen jakaannutaan sopiviin (4-7 hlö) ryhmiin, joille jaetaan myös kirjallinen kasausoheistus. Tämän jälkeen ryhmät suorittavat pystytyksen itsenäisesti ja tarkastavat toistensa tekemät telineet. Lopuksi telineistä tehdään tarkastuskortit jotka kiinnitetään paikoilleen ja teline on valmis käyttöön otettavaksi. Koneet ja laitteet voidaan vastaavasti opettaa yhteistoiminnallisesti siten että n. 3 hlön ryhmissä etsitään kirjallisuudesta ja internetistä käyttöohjeet jotka kootaan selkeään, esitettävään muotoon ja esitellään muille esim. rastikoulutusmuotoisesti, jne.

Näin päästään eroon vanhasta kuivasta tavasta tankata lakitekstejä ulkolukuna ja saadaan oppilaat itse osallistumaan oppimisprosessiin.

Rakennusalan opiskelija, jolla ei ole aikaisempaa kokemusta rakennustyömaalta, saa tämän koulutuspaketin myötä riittävät valmiudet lähteä syventämään osaamistaan haasteellisissa työmaaolosuhteissa.

Työturvallisuuskoulutukseen kuuluu henkilökohtaiset suojaimet, telineet, kulkusillat, tikkaat, putoamissuojaus, sähköturvallisuus, valaistus, koneet, laitteet, nostoapuvälineet, työmaaajärjestys ja tarkastukset.

Lisäksi liitteenä ovat toimintaohjeet tulipalon ja onnettomuuden varalle sekä kuittauslomakkeita saaduista ohjeista.

2 Henkilökohtaiset suojaimet ja työskentely

2.1 Henkilökohtaiset suojaimet

Työmaalla on käytössä aina:

- Kypärä
- Turvajalkineet
- Suojavaatetus
- Heijastava turvavaate

Tarvittaessa käytetään:

- Kuulosuojaimet (aina mukana)
- Suojalasit (aina mukana)
- Käsineet
- Polvisuojat
- Valjaat
- Hengityssuojaimet
- Muut erityistöissä tarvittavat suojaimet

(Aitomaa K, 1999, 225- 226; Aitomaa K, Luoto T, Marjamäki M, Niskanen P, Peltonen R, 1994, 73- 79)

2.2 Telineet

Telineet voivat olla puuta, alumiinia tai terästä.

Ennen telineiden pystyttämistä on perehdyttävä ko. telineen ohjeisiin.

Yleisohjeita:

Yli 0,5m teline on varustettava askelmallisella nousutiellä

Työteline on varustettava suojakaiteella, jos työtaso on yli 2,0m korkealla

Suojakaide on kolmiosainen ja vähintään 1,0m korkea.

Työteline on tarkastettava ennen käyttöönottoa (työnjohto/opettaja).

Alle 2,0m korkeita työ pukkia voidaan käyttää työtasona, kun ne on varustettu määräysten mukaisesti

(Rasa P-L, Kiurula M ja Päivärinta K, 2010, 22; Aitomaa K, 1999, 46- 54;
Aitomaa K, Luoto T, Marjamäki M, Niskanen P, Peltonen R, 1994, 83- 93)

2.3 Kulkusillat

Kulkusillan vähimmäisleveys 1,0m
Kulkusillan kaltevuus on enintään 10 astetta
Tarvittaessa kulkusillan suojaksi on järjestettävä katos

(Rasa P-L, Kiurula M ja Päivärinta K, 2010, 23; Aitomaa K, Luoto T, Marjamäki M,
Niskanen P, Peltonen R, 1994, 93- 94)

2.4 Tikkaat

Nojatikkailta ei saa työskennellä
Nojatikkaiden sallittu enimmäispituus on 6,0m
A-tikkailla on työskentely sallittu painumattomalla alustalla alle 1,0m
korkeudessa. Mikäli ne varustetaan levikepalkilla, voidaan työskennellä alle
2,0m.

(Rasa P-L, Kiurula M ja Päivärinta K, 2010, 23; Aitomaa K, Luoto T, Marjamäki M,
Niskanen P, Peltonen R, 1994, 95)

2.5 Putoamissuojaus

Aina, kun on mahdollisuus pudota yli 2,0m
Tasojen ja portaiden vapaat reunat
Jalanmentävää suuremmat aukot
Kaivannot
Erikseen määrätyt työt esim. runkovaiheentyöt

(Rasa P-L, Kiurula M ja Päivärinta K, 2010, 29- 31; Aitomaa K, Luoto T, Marjamäki
M, Niskanen P, Peltonen R, 1994, 96- 102)

3 Sähköturvallisuus ja valaistus

3.1 Sähköturvallisuus

Työmaakeskukset ja jatkojohtojen sijoittelu

Kaikki laitteet oltava vikavirtasuojan perässä

Jatkojohdot on oltava suojattuina kulkuväylillä ja oviaukoissa

Työmaakeskuksiin perehtyminen

Jatkojohtojen korjaus (pistotulpan vaihto)

MITÄÄN MUITA SÄHKÖTÖITÄ EI TEHDÄ ITSE

Sulakkeiden vaihtaminen ja kuittaaminen

Poista aina heti vioittuneet koneet tai laitteet käytöstä

Vesi ja sähkö on vaarallinen yhdistelmä

(Aitomaa K, Luoto T, Marjamäki M, Niskanen P, Peltonen R, 1994, 127- 132)

3.2 Työmaavalaistus

Riittävä yleisvalaistus työkohteilla

Mielellään kaksi kohdevaloa työpisteellä

Mistä ”apua” jos menee sähköt (poistuminen työpisteeltä)

(Rasa P-L, Kiurula M ja Päivärinta K, 2010, 32; Aitomaa K, Luoto T, Marjamäki M, Niskanen P, Peltonen R, 1994, 62- 65)

4 Koneet, laitteet ja nostoapuvälineet

4.1 Koneet ja laitteet

Vasaran, käsisahan, puukon ja mitan jälkeen
Akkuporakoneet/ ruuvauskoneet
Paineilmanaulain (impulssi)
Sirkkelit (pöytä, käsi ja akku)
Katkaisusirkkeli (kaappa)
Moottorisaha (ketjusaha)
Betonisekoittajat
Sauvatärytin
Porakoneet (myös iskevät)
Kulmahiomakone
Kuviosaha
Höylät
Henkilönostimet (perehdytys aina erikseen)

(Rakennuspäälliköt ry, 2002)

4.2 Nostoapuvälineet

Ketjut (sakkelit, koukut, salvat, jouset)
Liinat (kunto, sallitut nostomäärät)
Erilaiset ”tarraimet”
Nostoastiat

(Rakennuspäälliköt ry, 2002)

5 Työmaajärjestys ja tarkastukset

5.1 Työmaajärjestys

Ennen työmaan aloitusta laaditaan työmaasuunnitelma (päivitetään työmaan edetessä)

- Kulkutiet
- Varastointipaikat
- Jätehuolto
- Sosiaalitilat
- Työskentelypisteet
- Tavaran vastaanotto
- Nosturin paikat...

(Rasa P-L, Kiurula M ja Päivärinta K, 2010, 34- 38)

5.2 Työmaatarkastukset

Viikoittainen työmaatarkastus (työnjohtaja/ työsuojeluvaltuutettu)

Käyttöönottotarkastukset (telineet, nosturit...)

Muuta erikseen määrätyt tarkastukset

(Rasa P-L, Kiurula M ja Päivärinta K, 2010, 6-17; Aittomaa K, Luoto T, Marjamäki M, Niskanen P, Peltonen R, 1994, 50- 61)

6 Yhteenveto

Tarkoituksenamme oli luoda mahdollisimman selkeä kokonaiskuva rakennusalan työturvallisuudesta, sekä kouluttajalle että opiskelijalle. ja tässä mielestämme olemme onnistuneet.

Olemme tehneet pohjan, jonka avulla aletaan käytännön kautta viedä tuotosta kohti lopullista muotoa, vaikka sisältö tulee aina elämään muuttuvien tilanteiden ja määräysten mukaan.

Nyt meillä on materiaalipaketti, jonka otamme oppilaitoksessamme uusien ja vanhojen ryhmien kanssa käyttöön heti.

Toivomme koulutuspaketin olevan oppilaitoksessamme kokemuksien kautta täydentyvä ja kehittyvä aineisto, jota muokataan opettajien yhteistyönä, saatujen kokemusten, opiskelijapalautteiden ja muuttuvien määräysten pohjalta.

Tähän mennessä on koulutuspaketin sisältö opiskeltu yhden rakennuspuolen ryhmän kanssa. Saadun kokemuksen perusteella sisältö on helposti ymmärrettävässä muodossa ja riittävän tiivis, jotta alkuperäinen tavoite on saavutettu ja päästään nopealla aikataululla työmaalle.

Lähteet

Rasa P-L, Kiurula M ja Päivärinta K, 2010. Rakennustyömaan turvallisuusseuranta, TR-Mittari 2010. Helsinki: Työterveyslaitos.

Rakennuspäälliköt ry, 2002. Rakennuskoneiden käyttöturvallisuus. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Aittomaa K, 1999. Rakennustyöpaikoillanähtävänäpidettävät työturvallisuussäädökset, Helsinki, Kustantajat Sarmala Oy/ Rakennusalan kustantajat RAK.

Aittomaa K, Luoto T, Marjamäki M, Niskanen P, Peltonen R, 1994. Rakennustöiden turvallisuusmääräykset selityksineen, Helsinki, Rakennusalan kustantajat RAK.

Liitteet

Liite 1: Koulutuspaketin sisällön kuittauskaavake

Liite 2: Koneiden ja laitteiden perehdytyskaavake

Liite 3: Toiminta tulipalon sattuessa

Liite 4: Toiminta onnettomuuden sattuessa

Liite 5: Työmaan viikkotarkastuskortti

Liite 6: Telinekortti